

Antikorrupsjon i praksis

Regelverk, ansvar og tiltak for norske foretak

A large, solid orange parallelogram shape that is tilted to the right. It is positioned in the lower right quadrant of the slide, partially overlapping the white background and the light blue abstract shape.

Agenda

01 Foretaksansvaret

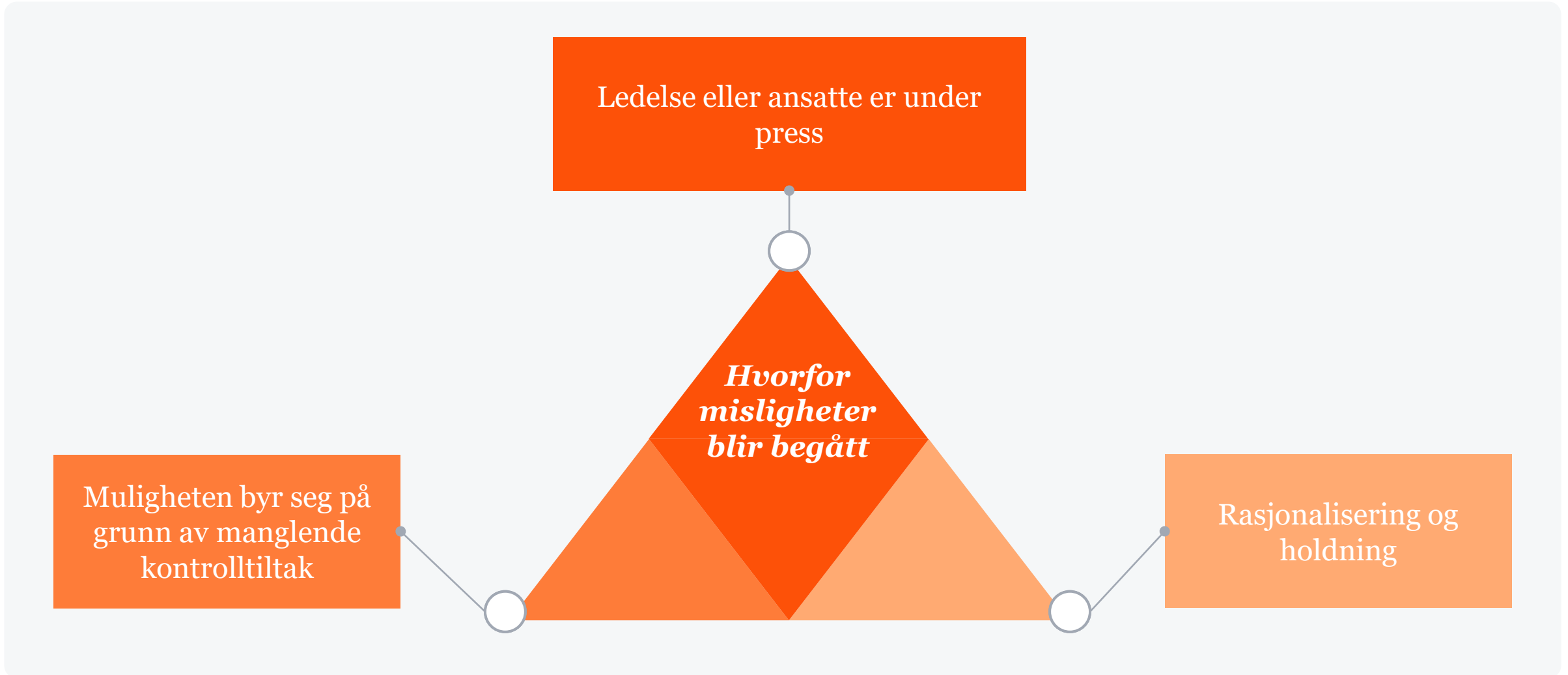
02 Rettspraksis om korrupsjon og foretaksstraff

03 Beste praksis for antikorrupsjonsprogram

1

Foretaksansvaret

Mislighetstriangelet

Foretaksansvaret

Foretaket som ansvarssubjekt – uten egen vilje – ansvaret trenger en begrunnet avgrensning

Det er menneskene som begår overtredelsene. Foretaket har ikke i seg selv noen egen handleevne.

Muligheten til å gjøre foretaket ansvarlig må avgrenses av noen klare retningslinjer. Dette er gjennomført ved at noen grunnvilkår må være oppfylt: 1) straffbar handling, 2) foretak, 3) på vegne av

I tillegg er det lagt inn en sikkerhetsventil gjennom det såkalte "kan-skjønn" som skal sikre at foretaksstraff bare anvendes der det er hensiktsmessig.

Grunnvilkårene er at noen har begått en straffbar handling på vegne av et foretak. "Ekstravilkåret" er at foretaksstraff skal være hensiktsmessig i det aktuelle tilfellet.

Organisatoriske tiltak mot korrupsjon

Hvilken betydning har organisatoriske tiltak mot korrupsjon?

Organisatoriske tiltak inngår som et av momentene i sikkerhetsventilen:

Ved avgjørelsen om et foretak skal straffes etter § 27, og ved utmålingen av straffen, skal det blant annet tas hensyn til:

*"om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget lovbruddet."**

Ved denne regelen har lovgiver gitt virksomhetslederne et direkte og lett synlig insentiv til å gjennomføre risikobaserte tiltak mot korrupsjon

*Straffeloven § 28, bokstav c

2

Rettspraksis om korrupsjon og foretaksstraff

Et lite utdrag fra rettspraksis

Norconsult

Saken: Korrupsjon i Verdensbank-prosjekt i Tanzania – utenlandske partnere inngikk korrupsjonsavtalen, to Norconsult-ansatte domfelt for medvirkning

Proessen: Økokrim ila forelegg på 4 MNOK – Norconsult nektet å vedta – saken gikk til Høyesterett

Resultat: Høyesterett frifant Norconsult (3–2) – pga. uforholdsmessig lang tid (7–9,5 år)

Nøkkelpunkter fra dommen:

- Momentene talte klart for foretaksstraff: grov overtredelse, manglende forebyggende tiltak, sterke allmennpreventive hensyn
- Manglende retningslinjer, instruks, opplæring og kontroll talte klart for straff
- Førstvoterende sa eksplisitt at foretaksstraff *burde* vært ilagt dersom saken var avgjort innen rimelig tid
- Tidsbruk og etterfølgende tiltak ble avgjørende for frifinnelsen

Et lite utdrag fra rettspraksis

Foods AS og Nortura

Saken: Innkjøpsansvarlig (B) i Foods AS (kjøttbransjen) overførte 350 000 kr til salgsansvarlig (A) i Nortura SA – kamouflert som lån, senere ettergitt. Ytterligere 500 000 kr avtalt men ikke realisert.

Påvirkningselement: Begge innforstått med at overføringene kunne gi Foods AS kundefordeler

Straff: Fengsel opptil 2,5 år, rettighetstap og foretaksbot på 3,6 MNOK

Nøkkelpunkter fra dommen:

- Ingen motytelse kreves – «påvirkningsmoment» er nok
- «Lån» mellom forretningsforbindelser kan være korrupsjon – også før ettergivelse
- Tilsløring og hemmelighold veier tungt i utilbørighetsvurderingen

Foretaksstraff – Foods AS:

- B hadde særegen rolle – fremsto som eier, ikke ansatt – opererte selvstendig uten overordnet kontroll
- Manglet retningslinjer, informasjonsmateriell og egenerklæringer fra ansatte
- Retten: at tiltak ikke kan *garantere* mot korrupsjon fritar ikke for ansvaret for å *forsøke*

3

Beste praksis for antikorrupsjons- program

5%
av verdens
BNP*

Korrupsjon er samfunnsskadelig og utgjør en trussel mot rettsstaten, demokratiet og menneskerettighetene. Det anslås at 5 prosent av verdens BNP går tapt til korrupsjon hvert år. Næringslivet er en sentral aktør i totalforsvaret mot økonomisk kriminalitet.

Beste praksis for antikorrupsjonsprogram

Virksomhetsinnrettet risikovurdering og risikobasert tilnærming

Skriftlig risikovurdering

- Oppsummering av risikomatrise
- Kvalitativ og kvantitativ status

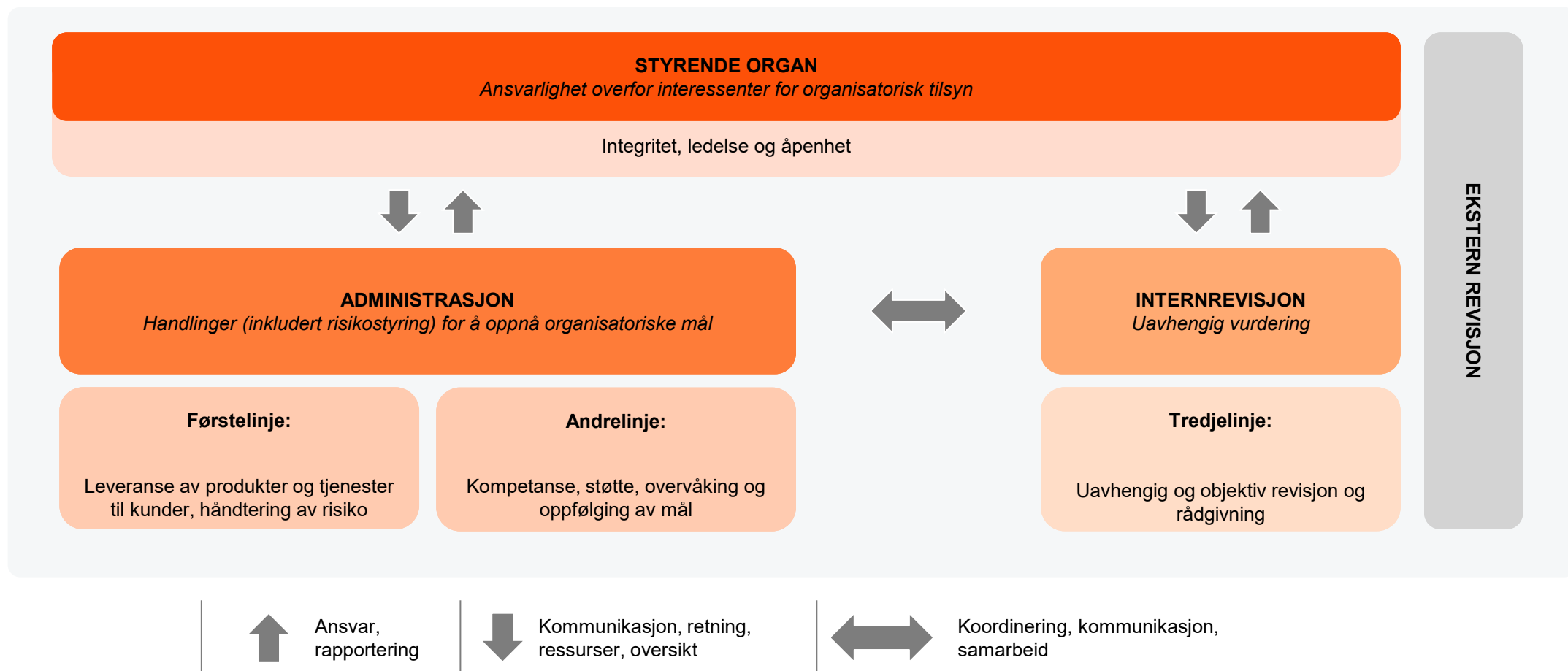
Risikomatrise – Identifisere risikodrivere

Iboende risiko	→	Sannsynlighet/konsekvens og skriftlig begrunnelse
- Tiltak	→	Kvalitet på tiltak og kvantitativ og kvalitativ data
= Restrisiko	→	Iht. fastsatt risikotoleranse og handlingsplan

		Sannsynlighet					Konsekvens
Sannsynlighet	Svært høy						
	Høy						
	Moderat						
	Lav						
	Svært lav						
		Svært lav	Lav	Moderat	Høy	Svært høy	Konsekvens
Konsekvens	Svært høy						
	Høy						
	Moderat						
	Lav						
	Svært lav						

Roller og ansvar

IAs trelinje-modell er en ofte brukt modell for å tydeliggjøre roller og ansvar

Forebyggende systemer

Eksempler

Styrende dokumenter

Opplæring og kommunikasjon

Tredjeparts due diligence

Avdekkende kontroller

Eksempler

Internkontroll (internrevisjon eller annen form for kontrollfunksjon)

Varsling og varslingskanal

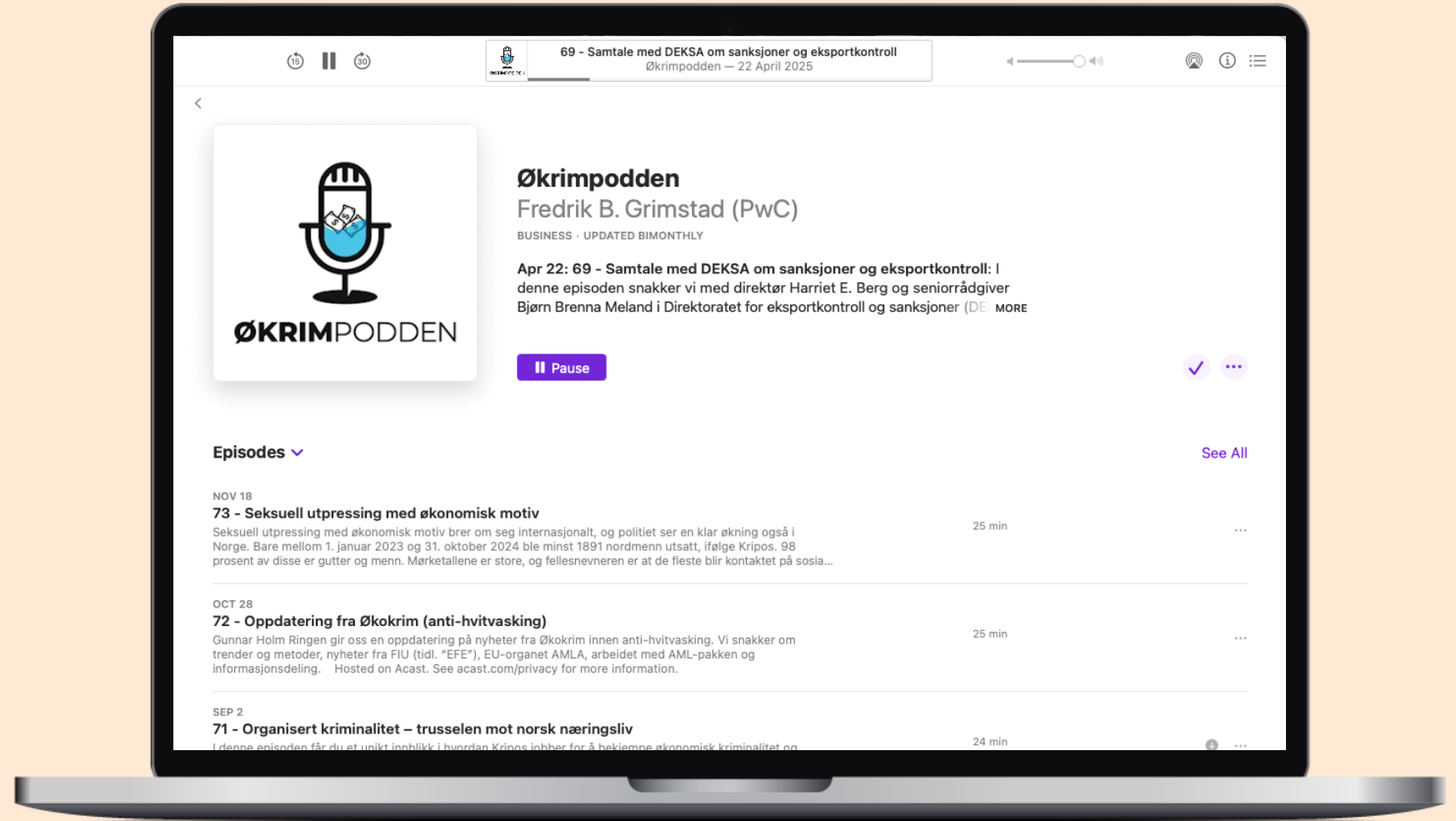
Finansielle og ikke-finansielle kontroller

Beste praksis for antikorrupsjonsprogram

Synes du forebygging av økonomisk kriminalitet er interessant – eller får du ikke sove?

De fleste kriminelle begår kriminalitet for å tjene penger. I «Økrimpodden» deler eksperter fra både privat og offentlig sektor innsikt om hvordan vi kan forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet.

Ta kontakt

Stig Rune Johnsen

Direktør, advokat

stig.rune.johnsen@pwc.com

Tlf. 95 26 03 43

Fredrik B. Grimstad

Direktør, advokat

fredrik.grimstad@pwc.com

Tlf. 98 45 93 72

Anni Terese Haugen

Senior Manager, advokat

anni.haugen@pwc.com

Tlf. 90 79 17 12